

Hvorfor?

I dag er det 10 år siden den første samlingen i nettverket Løfte håndverket på Maihaugen. Siden 2008 har vi satt søkelys på ulike temaer som for eksempel håndverk og barn, små og verneverdige fag, anbudsproblematikk og høyere utdanning i håndverk. Målet vi satte oss da vi startet var å binde det mangfoldige håndverks-Norge sammen. Og det har vi gjort gjennom å samle håndverkere, organisasjoner og myndigheter to ganger i året. I ti år. Sammen har vi løftet faglige og politiske utfordringer og stått sammen om felles sak. Sammen har vi skapt en viktig møteplass. Tusen takk til alle dere som har bidratt underveis, enten det har vært i ressursgruppen, som foredragsholdere eller som deltagere.

Vi jubilerer her i Bergen ved å ta et skritt tilbake og spørre *hvorfor* det er viktig med håndverk i vår tid. Hva skal vi egentlig med håndverket når vi kan kjøpe det meste i butikken? Vi har utfordret fem spennende innledere som vil begrunne hvorfor samfunnet trenger håndverk, fra sine ulike ståsteder. Selv om håndverket er viktig for oss som er her, er det også viktig å begrunne dette utover vår engere krets, utover fansen. Vi har derfor valgt å se nærmere på fem viktige grunner til at håndverket er viktig i vår tid.

Vi har valgt å ta utgangspunkt i en svært bred definisjon av håndverksbegrepet, der vi ser på hele spekteret fra restaureringstømrerens arbeid på et høyt utøvende nivå, til barns første møte med håndverket, håndverk som terapi og håndverkets bidrag til en mer bærekraftig verden.

I kulturminnevernet har det skjedd en liten revolusjon de siste 15 årene. Fra en situasjon der konservator og arkitekt instruerte håndverkeren i detalj om arbeidet som skulle utføres, har vi beveget oss til at håndverkeren har fått en sentral plass også i beslutningsprosessen. Vi har fått en økt aksept og respekt for håndverkerens kunnskap i kulturminnevernet, og den utviklingen skal vi ta vår del av æren for. I arbeidet med å restaurere og vedlikeholde bygninger, båter og kulturlandskap fra mer enn 1000 år tilbake kreves håndverkskunnskap på et høyt utøvende nivå. Verktøyspor og materialer skal tolkes og store og små beslutninger skal tas. Stavkirkene et godt eksempel på at gode restaureringsprinsipper og nødvendig håndverksmessig innsikt er avgjørende. Stortinget har vedtatt at alle fredede bygninger skal

settes i normal vedlikeholdsmessig stand innen 2020. Da trenger vi dyktige håndverkere. Vi gambler ikke med stavkirkene våre.

Hvis vi beveger oss fra profesjonshåndverket til mannen i gata: Kan håndverket ha en helende innvirkning på oss som mennesker? Det finnes omfattende forskning som viser hvordan håndverksaktiviteter påvirker oss i betydelig grad. En undersøkelse ved Harvard viser at symptomer på ADHD reduseres kraftig hos barn som deltar i utendørs håndverksaktiviteter, og at man gjennom håndverk kan styrke de kognitive funksjonene hos pasienter med demens og alzheimer. Aonghus Gordon, grunnlegger og styreleder Ruskin Mill Trust vil hevde at håndverket gjør oss friskere, og at det har et stort potensiale i behandling og forebygging av sykdom. Aonghus har 30 års erfaring med bruk av håndverk i behandling ved Ruskin Mill.

Helt siden vi mennesker krabbet ned fra trærne har vi skapt ting med egne hender: Redskaper, klær, våpen, fiskekroker, smykker, hus og møbler. Den danske mureren og filosofen Mathias Tesfaye sier at det er *hendene* som gjør mennesket til det mest intelligente dyret. Hans bok «Kloge hænder» var en øyeåpner for mange da den kom i 2013. Tesfaye er valgt inn i det danske folketinget og kunne derfor ikke være tilstede i dag. Men det gjør ikke så mye, fordi en som virkelig vet hva dette handler om er Charlotte Engstad. Håndvever bosatt i Tromsø. Hun har valgt den smale sti i livet fordi håndverket gir livet mening. Hun skal fortelle oss hvorfor håndverket er viktig for henne som menneske.

Også for barns utvikling er håndverk viktig. Den svenske sløydguruen Otto Aron Salomon skrev allerede i 1889 at sløydundervisningen ikke er til i skolen fordi vi trenger en masse snekkere, men for å utvikle barns mentale, fysiske og moralske krefter. Til dette var sløyd, ifølge Salomon, det mest effektive redskap hittil utviklet. Han laget en liste over 10 områder der han mente håndverk og sløyd bidrar til barns utvikling, og gjør barna våre til hele mennesker:

1. Å gi en smakebit på- og en forståelse av arbeid generelt.
2. Å skape en respekt for hardt, ærlig, fysisk arbeid.
3. Å utvikle uavhengighet og selvtillit.
4. Å lære vaner, orden, nøyaktighet, renhet og netthet.

5. Å trene blikket til å se nøyaktig og å verdsette skjønnheten i form.
6. Å utvikle berøringsfølelse og å utvikle generell fingerferdighet til hendene.
7. Å utvikle vaner, oppmerksomhet, produksjonsevne, utholdenhet og tålmodighet.
8. Å utvikle kroppens fysiske krefter.
9. Å utvikle fingerferdighet ved bruk av verktøy.
10. Lære å utføre presis arbeid og å produsere nyttige produkter.

Vi kunne stoppet med Otto Aron Salomons ord, men gjør ikke det. Fra Norges forskningsråd kommer Dag Oppen Berntsen for å fortelle oss hvordan håndverk påvirker barn, og hvorfor det er viktig at barn får anledning til å skape ting med egne hender.

Og så er det selvsagt håndverket som skal redde verden. De fleste eksperter på området er enige om at vår tids største utfordring er klima- og miljøutfordringene: Verdens CO2 utslipp må reduseres kraftig. Strendene våre, og havet, fylles med søppel og plastpartikler. Håndverk er bærekraft! Gjenstander som varer gjennom generasjoner, som tar utgangspunkt i lokale eller regionale råvarer, som er kortreist, og som er laget med tradisjonelt verktøy med lite bruk av energi. Det tradisjonelle håndverket representerer et viktig alternativ til globalisering og masseproduksjon fra Kina. Norges Husflidslag har valgt seg bærekraft som satsingsområde, og prosjektleder Sølvi Westvang skal fortelle oss hvordan tradisjonelt håndverk redder verden.

Eivind Falk / Bergen 11.10.18 / Løfte håndverket